

महाराष्ट्र शासनांतर्गत नवीन आनंद
विभाग सुरू करण्यासाठी तज्ञ
समिती गठीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग (मदत व पुनर्वसन)
शासन निर्णय क्र. आव्यप्र-२०१७/प्र.क्र.६७/आव्यप्र-१,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक :-०२.०६.२०१७

प्रस्तावना :-

संयुक्त राष्ट्र संघटना (United Nations Organization) या जागतिक संस्थेने जागतिक आनंद अहवाल २०१७ (World Happiness Report २०१७) केला आहे. या अहवालानुसार जगातील १५५ देशांमध्ये भारताचा क्रमांक १२२ आहे. मुळात आनंद ही संकल्पना अमूर्त स्वरूपाची असल्याने त्यानुसार संपूर्ण देशाचे मानांकन ठरविणे ही पूर्णपणे नूतन व अभिनव संकल्पना आहे. त्यामुळे, या संकल्पनेनुसार एखादी संस्था अथवा विभाग सुरू करणे ही प्रक्रिया जटिल आहे. संयुक्त राष्ट्र संघटनेच्या वरील अहवालात आनंद या संकल्पनेचे गुणांकन ठेवण्यासाठी प्रशासन, संस्थात्मक रचना आणि नागरिकांच्या सामाजिक संस्था या प्रमुख घटकांचा विचार केला जातो. या घटकांच्या माध्यमातून नागरिकांना होणाऱ्या आनंदाचे परिमाण परिगणीत करून देशाचा आनंद निर्देशांक (Happiness Index) अथवा आनंद भागफल (Happiness Quotient) ठरविला जातो. सदर संकल्पना राष्ट्रीयस्तरावर Gross National Happiness Index (GNH) याद्वारे मोजण्यात येते.

नागरिकांचा आनंद हा केवळ भौतिक प्रगतीवर अवलंबून नसून, त्यास सामाजिक, कौटुंबिक तसेच, मानसिक आरोग्याचे परिमाण आवश्यक ठरते. या परिमाणांच्या माध्यमातून आपल्या देशाच्या GNH मध्ये वाढ होऊन देशाची ओळख ही जागतिक पातळीवर “अधिक आनंदी देश” या स्वरूपात होणे आवश्यक आहे. आनंद विभाग ही कल्पना महाराष्ट्र शासनास नाविण्यपूर्ण असल्याने महाराष्ट्र शासनाच्या (मदत व पुनर्वसन विभागांतर्गत) अशा विभागाची स्थापना करण्यासाठी तसेच, त्याबाबतचा आराखडा तयार करण्यासाठी तज्ञ समितीची स्थापना करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

आनंद ही संकल्पना अमूर्त स्वरूपाची असल्याने त्यानुसार संपूर्ण देशाचे मानांकन ठरविणे ही पूर्णपणे नूतन व अभिनव संकल्पना आहे. या संकल्पनेच्या आधारावर महाराष्ट्र शासनाच्या मदत व पुनर्वसन विभागांतर्गत नवीन आनंद विभागाची स्थापना करण्यासाठी त्याचप्रमाणे या विभागाचा एकूण आराखडा / रूपरेषा ठरवून त्याप्रमाणे या नवीन

विभागांतर्गत करावयाच्या कामांना / विषयांना अंतिम स्वरूप देण्यासाठी खालीलप्रमाणे तज्ञ समितीची स्थापना करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे :-

१	अपर मुख्य सचिव (मदत व पुनर्वसन विभाग)	अध्यक्ष
२	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव (सामान्य प्रशासन विभाग)	सदस्य
३	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव (वित्त विभाग)	सदस्य
४	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव (नियोजन विभाग)	सदस्य
५	टाटा सामाजिक विज्ञान संस्थान, मुंबई	सदस्य
६	भारतीय प्रौद्योगिकी संस्थान, मुंबई	सदस्य
७	संचालक (आपत्ती व्यवस्थापन प्रभाग)	सदस्य सचिव

वरील समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे आहे :-

- (अ) आनंद विभाग हा नवीन विभाग सुरू करण्यासाठी करावयाच्या सर्व प्राथमिक बाबी तसेच, त्या विभागासाठी आवश्यक असणारा अधिकारी / कर्मचारी तसेच, आवश्यक यंत्रणेबाबतचा आकृतिबंध निश्चित करावा.
- (ब) नवीन विभाग स्थापन करताना त्यासाठी लागणारा आवश्यक निधी तसेच, क्षेत्रीयस्तरावरील यंत्रणा याबाबत आवश्यक शिफारशी कराव्यात.
- (क) नवीन विभागासाठी नव्याने लेखाशिर्ष उघडण्याबाबत शिफारस करावी.
- (ड) समितीच्या बैठकीस तज्ञ व्यक्तींना आमंत्रित करण्याचा अधिकार अपर मुख्य सचिव (म. व पु.) यांना असेल.
- (इ) समितीने आपला अहवाल समितीच्या पहिल्या बैठकीच्या दिनांकापासून ३ महिन्यांच्या आत शासनास सादर करावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संगणक संकेतांक २०१७०६०२१३००५०१७१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

(श्रीरंग घोलप)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- (१) मा.राज्यपालांचे अपर मुख्य सचिव, राजभवन. मुंबई.
- (२) मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

- (३) अपर मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- (४) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- (५) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- (६) सर्व मंत्रालयीन विभाग
- (७) महासंचालक, यशवतराव चव्हाण विकास प्रशासन प्रबोधिनी, पुणे
- (८) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.
- (९) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- (१०) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- (११) निवड नस्ती.